

Könyvismertető

Kockázatbecslés és -kezelés a pszichiátriai gondozói gyakorlatban

2017-től kezdve fogalmazódott meg a szándék a pszichiátriai és addiktológiai gondozóhálózat fejlesztésére vonatkozólag, mely nemcsak infrastrukturális beruházásokat, hanem komoly orvosszakmai újításokat is tartalmazott. Ennek egyik fontos részeleme a kockázatbecslés és -kezelés módszer alkalmazásának elterjesztése. A pszichiátriai betegségek sajnálatos velejárói a különböző agresszív magatartásformák, melyek megnyilvánulhatnak szuicid magatartásban, vagy épp ellenkezőleg, heteroagresszió formájában is. A legtöbb pszichiátriai beteg a járóbeteg ellátás keretein belül kerül elsődlegesen ellátásra, ezért különösen fontos, hogy már ott, azon a szinten feltárásra kerüljenek azok a rizikófaktorok és protektív tényezők, melyek megakadályozhatják egy esetleges agresszív cselekedet kialakulását, vagy jelentősen csökkenthetik bizonyos nem kívánatos események előfordulását.

Az I. fejezetben a kockázatbecslés fogalmáról, az alapelvekről, a kockázatkezelési terv felállításáról és az egész folyamat menetéről kaphatunk részletes képet.

A II. fejezetben a szerzők bemutatják azokat a rizikófaktorokat és protektív tényezőket, melyek azonosításával esetlegesen kivédhetőek a tragikus kimenetek. A szuicidium epidemiológiája, a rizikófaktorok bemutatása, a gén-környezet interakció egy gyakorló pszichiáter számára remélhetőleg már ismerős lehet, de a megszólítani kívánt rezidensek számára még tartalmazhat releváns információkat. Az öngyilkossági kísérleten átesettek utógondozása, a megfelelő szociális és egészségügyi ellátórendszer szerepe kulcsfontosságú a befejezett szuicid cselekedetek visszaszorításában.

Ebben a fejezetben kerül bemutatásra a heteroagresszió és az erőszakos magatartás mellett az is, hogy melyek azok a rizikófaktorok, amelyek ilyen cselekedetek elkövetésére hajlamosítanak. A kockázat folyamatos becslésével, a protektív tényezők feltárásával esetlegesen megelőzhetjük a violens cselekedetek kialakulását.

Az elhanyagolás, önelhanyagolás, áldozattá válás kevésbé ismert és tárgyalt területe a pszichiátriának, pedig pszichiátriai betegek között lényegesen gyakrabban fordul elő, és a korai felismeréssel, kiemeléssel megelőzhetőek lennének ezek a negatív következmények is.

A III. fejezet talán a legrészletesebben kidolgozott része a könyvnek, ahol a szerzők a különböző pszichiátriai betegségeken keresztül mutatják be az öngyilkossági veszély, a heteroagresszív megnyilvánulások, az önelhanyagolás előfordulását, megelőzését, lehetséges

kezelését. Fontos megállapítás, hogy csak a folyamatos kezelés és gondozás képes megelőzni a betegségek későbbi lefolyása során jelentkező önpusztítást, ezért még több figyelmet kell fordítani a szuicidális páciensek hosszútávú, rendszeres követésére, gondozására. Korai fázisban kell tudni felismerni azokat a rizikótényezőket és protektív faktorokat, melyek az erőszakos cselekedetek kialakulása szempontjából relevánsak lehetnek. Fontos üzenete a könyvnek, hogy a kezelés nem szorítkozhat csupán a farmakoterápiára, szükséges a rehabilitáció, a szociális háttér rendezése, a különböző közösségi terápiák elérhetősége is.

Személyiségzavarok esetében nagyon gyakran találkozhatunk agresszióval, mely lehet auto-, de sokszor heteroagresszió is. Leginkább az antiszociális, a borderline és a hisztrionikus pszichopátiáknál láthatunk erre példákat. Sokszor gyermekkori abúzus, fizikai- vagy szexuális bántalmazás állhat a háttérben, melyekre a kockázatbecslés során rá kell kérdezni.

Külön kiemelendő, hogy a fejezet a klasszikus pszichiátriai betegségek mellett két kevésbé ismert, de napjainkban annál gyakoribb zavar esetében is tesz ajánlásokat. Az autizmus spektrum zavar és az ADHD esetében is igen gyakori az önsértés, a heteroagresszív megnyilvánulás, ezért a betegségek korai felismerése, az időben megkezdett, adekvát terápia segíthet a tragikus kimenetek elkerülésében.

A IV. fejezetben összefoglaló diágorokot találunk, melyek diagramokkal, ábrákkal segítik a téma jobb megértését, összefoglalják az előző fejezetekben leírtakat.

Mivel az olvasó alapvetően egy tankönyvet tart a kezében, ezért az V. fejezetben 35 tesztkérdést talál, melyek megválaszolásával ellenőrizheti, hogy mennyit sikerült elsajátítania az előzőekben elhangzottakból. Tizenegy konkrét eset is bemutatásra kerül, mely történetekből fel kell tudni ismerni, hogy van-e bármiféle veszélyeztetettség, ha igen, milyen beavatkozásokra lenne szükség stb.

A pszichiátriai betegek elsődleges ellátási terepe a járóbeteg-szakellátás, így ezen terület fejlesztése, egy-egy alapelvek kidolgozása napjaink legfontosabb, legsürgetőbb teendői közé tartozik.

A kötet sok szempontból hiánypótló, hiszen olyan eszközöket ad az olvasó kezébe, melyek segítségével a pszichiátriai gondozás során is kiszűrhetőek olyan veszélyhelyzetek, sürgősségi beavatkozást igénylő esetek, melyek korábban elsikkadtak volna. Ajánlható nemcsak a fiatal korosztálynak, de minden segítő szakmában dolgozó pszichiáternek, pszichológusnak, szakdolgozónak, mentálhigiénés szakembernek egyaránt.

PÉTER LÁSZLÓ